

معنی واژگان مهم

فکرت: اندیشه	برافروخت: روشن کرد	تجلی: آشکار شدن، پیداشدن	غفلت: فراموش کردن
فروغ: روشنایی - نور	جوی: بجوی - جست و جو کن	فیض: بخشش - عطا	مرغزار: چمنزار
بهر: برای	فضل: بخشش	گلشن: گلستان - گلزار	گردون: آسمان
خرد: عقل	تاب: طاقت - توانایی	تعالی: بلندمرتبه	ربیع: بهار
موزون: آهنگین - متناسب	معرفت: شناخت	حک: کندن - تراشیدن	لغزید: سر خورد
مشاجره: بگومگو - نزاع و دعوای لفظی	غنیمت: چیزی که به دست می آید - فرصت مناسب	قمری: پرنده‌ای خاکستری رنگ که از کبوتر کوچک تر است.	برکه: آبگیر

واژگان مهم املایی

فضلش - فیضش - فروغ - تاب - بهر - شبستری - بلعمی - مرغزار - غنیمت - موزون - قمری - لغزید - غرق - صخره - حک

معنی ابیات و عبارات مهم

ستایش

به نام آن که جان را فکرت آموخت چراغ دل به نور جان برافروخت

معنی به نام خداوندی که به جان انسان، اندیشیدن را یاد داد و به وسیله‌ی روشنایی درون، دل را روشن کرد.

ز فضلش هر دو عالم، گشت روشن ز فیضش خاک آدم، گشت گلشن

معنی از بخشش خداوند هر دو جهان روشن شد و از بخشش او، خاک آدم، به گلستان زیبا و باطراوت تبدیل شد.

جهان، جمله، فروغ نور حق، دان حق اندر وی ز پیدایی است پنهان

معنی همه‌ی دنیا را روشنایی خداوند بدان، خداوند آن قدر در پدیده‌های دنیا آشکار است که ما او را نمی‌بینیم و پنهان به نظر می‌رسد.

به نزد آن که جانش در تجلی است همه عالم، کتاب حق تعالی است

معنی پیش کسی که جان و دلش، آماده‌ی شناخت خداوند است، تمام دنیا مانند کتابی است که درباره‌ی خداوند نوشته شده است.

معرفت آفریدگار

این همه خلق را که شما بینید، بدین چندین بسیاری، این همه را خالق است که آفریدگار ایشان است و نعمت بر ایشان از وی است. **معنی** همه مردمی که شما با این تعداد زیاد می بینید، همه ی آن ها آفریننده ای دارند که پروردگار آن ها است و تمام نعمت هایی که در اختیار آن ها است از طرف آن آفریننده است.

اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل و غفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل، و نادانی، گمراهی است.

معنی فکر کردن درباره ی کارهای خداوند و همه ی مخلوقاتش روشنایی دل را بیشتر می کند و بی خبر بودن و فکر نکردن درباره ی آن، سیاهی و تاریکی را در دل بیشتر می کند و نادانی و بی اطلاعی، همان سرگردانی است.

خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع ناله ی موزون مرغ، بوی خوش لاله زار

معنی بلندشو و از حرکت باد بهاری، آواز آهنگین پرندگان و بوی دل انگیز لاله زارها بهترین استفاده را بکنید.

برگ درختان سبز در نظر هوشیار هر ورقش دفتری ست، معرفت کردگار

معنی در نظر یک انسان آگاه و دانا، هر کدام از برگ های درختان، مانند دفتری هستند که درباره ی شناخت خداوند نوشته شده است.

دانش زبانی

گاهی شاعران برای زیباتر شدن شعر خود، اجزای جمله را جابه جا می کنند. به این منظور، فعل که در زبان فارسی در آخر جمله قرار دارد، گاهی در میان جمله و یا حتی در ابتدای آن به کار می رود. این کار به آهنگین تر شدن شعر کمک می کند.

مثال باز به گردون رسید ناله ی هر مرغ زار

انسان، برای این که بتواند با دیگران ارتباط برقرار کرده و مقصود خود را بیان کند، از «جمله» استفاده می کند. «جمله» ممکن است یک یا چند کلمه باشد، که به وسیله ی آن، پیام خود را به شنونده یا خواننده منتقل می کنیم.

انواع جمله

جمله ی خبری: جمله ای که یک «خبر» را بیان می کند و در پایان آن، نقطه «.» می آید.

مثال دیشب باران بارید.

جمله ی پرسشی: جمله ای که در آن سؤالی بیان می شود و در پایان آن، علامت سؤال «؟» می آید.

مثال چرا به مدرسه نیامدی؟

جمله ی امری: جمله ای که در آن یک دستور یا خواهش بیان می شود و در پایان آن، نقطه «.» می آید.

مثال لطفاً به سؤال من جواب بدهید.

جمله ی عاطفی: جمله ای که بیانگر احساس شگفتی یا عاطفی باشد و در پایان آن علامت تعجب «!» می آید.

مثال عجب داستان جالبی!

کارگاه نویسندگی

نویسندگان خوب، برای نوشتن یک متن زیبا، نکات زیر را رعایت می کنند:

کلمات گفتاری و شکسته به کار نمی برند.

مثال به جای «دیروز به نونوایی رفتم و دو تا نون خریدم» می نویسند، «دیروز به نونوایی رفتم و دو عدد نان خریدم».

از تکرار کلمه ها در متن، خودداری می کنند.

مثال به جای «رضا درس نخوانده بود و معلم از دست رضا ناراحت شد» می نویسند، «رضا درس نخوانده بود و معلم از دست او ناراحت شد».

ساده و خوانا می نویسند.

مثال به جای «من درس نخواندن را دوست ندارم» می نویسند، «من به درس علاقه دارم».

فهرست فارسی ششم. ماجراهای من و درسام

سوالات درس اول

۱- جاهای خالی را کامل کنید.

۱ با توجه به معنی لغات، حروف جا افتاده را در نقطه چین بنویسید.

الف) مر...زار: سبزه زار

ب) ب...ر: برای

ج) مو...ون: آهنگین

د) ف...ل: بخشش

۲- جمله های درست و نادرست را مشخص کنید.

۱ کلمه های «لغزید» و «سُر خورد» با هم مترادف هستند.

۲ باید در پایان جملات عاطفی، نقطه «.» قرار داد.

۳ در مصراع «ز فیضش خاک آدم، گشت گلشن» فعل وجود ندارد.

۴ نویسنده ی نثر «معرفت آفریدگار»، ابوعلی بلعمی است.

۳- به سوال های زیر پاسخ دهید.

۱ برای هر کدام از کلمه های زیر، یک کلمه ی مترادف و یک کلمه ی متضاد بنویسید.

کلمه	متضاد	مترادف
هوشیار		
آزار		
هرگز		

۲ در عبارتهای زیر، نهاد و گزاره را مشخص کنید.

جمله	نهاد	گزاره
الف) خرد را نیست تاب آن روی		
ب) ناگهان شخصی که سیلی خورده بود، لغزید و در برکه ی آب افتاد.		

۳ کلمه هایی را که با واژه های داده شده ارتباط دارند در جاهای مشخص شده بنویسید.

خِرد: _____ ، _____ ، _____ ، برکه: _____ ، _____ ، _____

۴ در هر کدام از عبارتهای زیر، غلط املائی وجود دارد. آن را پیدا کنید و شکل صحیح آن را بنویسید.

الف) قفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل.

ب) بر روی صخره ای سنگی، این جمله را هک کرد.

ج) وقتی کسی ما را آزار می دهد، باید روی شن های سحرا بنویسیم تا بادهای، آن را پاک کنند.

۵ کلمه ی «قمری» را در چهار جمله به کار ببرید و علامت پایانی هر جمله را مشخص کنید.

جمله ی عاطفی: _____

جمله ی پرسشی: _____

۶ عبارتهای زیر را به صورت ساده و روان بنویسید.

الف) به نام آن که جان را فکرت آموخت چراغ دل، به نور جان برافروخت

ب) باز به گردون رسید، ناله ی هر مرغ زار

۷ در بیت «خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع / ناله ی موزون مرغ، بوی خوش لاله زار» شاعر بر غنیمت شمردن چه چیزهایی تأکید دارد؟

۴- گزینه ی درست را مشخص کنید.

۱ در پایان جمله ی «خداوند، همه ی زیبایی ها را خلق کرد» چه علامتی باید قرار بدهیم؟

الف) نقطه «.»

ب) علامت سؤال «؟»

ج) علامت تعجب «!»

د) فرقی ندارد

۲ کدام یک از کلمه‌های زیر جمع است؟

- الف) ملائک ب) آشیان ج) مرغزار د) هوشیار

۳ معنی کدام یک از کلمه‌های داده شده صحیح نیست؟

- الف) وی: او ب) برکه: آبگیر ج) تجلی: ناپدید شدن د) گردون: آسمان

۴ کدام یک از گزینه‌های زیر، جمله‌ی عاطفی است؟

- الف) مادر! دوست دارم. ب) عجب پهلوان قدرتمندی! ج) پرندۀ آواز زیبایی سر داد. د) گزینه‌های «الف» و «ب»

۵ در بیت «هر گل و برگی که هست، یاد خدا می کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار» چند جمله وجود دارد؟

- الف) سه جمله ب) یک جمله ج) چهار جمله د) دو جمله

۶ کدام یک از کلمه‌های زیر، هم‌خانواده‌ی کلمه‌ی محبت است؟

- الف) حباب ب) مهتاب ج) اُبّهت د) حبیب

۷ جمله‌ی «پس به کار دوستان اندیشه کن» کدام یک از انواع جمله است؟

- الف) خبری ب) امری ج) عاطفی د) پرسشی

۸ در مصراع «ز فیضش خاکِ آدم، گشت گلشن» نهاد کدام است؟

- الف) گشت ب) گلشن ج) خاک آدم د) آدم

پاسخ سوالات درس اول

- ۱ پاسخ ۱
الف) مرغزار
- ۲ پاسخ ۲
الف) درست
- ۳ پاسخ ۳
الف) ۱
- ۴ پاسخ ۴
الف) نهاد، خرد
- ۵ پاسخ ۵
الف) ۱
- ۶ پاسخ ۶
الف) ۱
- ۷ پاسخ ۷
الف) ۱
- ۸ پاسخ ۸
الف) ۱

مترادف	متضاد	کلمه
آگاه	ناآگاه	هوشیار
اذیت	محبت	آزار
هیچ وقت	همیشه	هرگز

گزاره، تاب نور آن (خداوند) را ندارد.

ب) نهاد، شخصی که سیلی خورده بود

گزاره، لغزید و در برکه‌ی آب افتاد.

برکه: جویبار، آبگیر، رود

ج) صحرا، صحرا

دانش آموز با توجه به دانش خود، و با رعایت قواعد نگارشی می‌تواند جملات دلخواه را بنویسد.

الف) به نام خداوندی که به جان انسان، اندیشیدن را یاد داد و به وسیله‌ی روشنایی درون، دل را روشن کرد.

ب) دوباره صدای آواز پرندگان نالان به آسمان رسید.

الف) حرکت باد بهاری، آواز آهنگین پرندگان، بوی دل‌انگیز لاله‌زارها

- ۱ گزینه‌ی الف ۲ گزینه‌ی الف ۳ گزینه‌ی ج ۴ گزینه‌ی ب
- ۵ گزینه‌ی ج ۶ گزینه‌ی د ۷ گزینه‌ی ب ۸ گزینه‌ی ج

فارسی هشتم - ماجراهای من و درسام

